

náš vidiek

4/2019

štvrtročník
ročník XVI.

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

UKONČILI SME PROJEKT **ZAMESTNÁVANIE 50+** NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI

strany 4–5

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

**Vznikol
Vidiecky
parlament
mladých na
Slovensku**

strany 6–10

**Vyhlásenie
Európskeho
vidieckeho
parlamentu
mladých**

strana 10–11

**Výsledky
Vidieckej
ženy –
Líderky
roka 2019**

strana 18–19

Obsah

- 4 V októbri sme ukončili projekt Zamestnávanie 50+ na regionálnej úrovni
- 6 Jesenné aktivity projektu Vidiecka mládež v regióne
- 8 Nové občianske združenie Vidiecky parlament mladých na Slovensku
- 9 Slovinský vidiecky parlament a členská schôdza PREPARE
- 10 Európsky vidiecky parlament 2019
- 12 Vyhlásenie európskej vidieckej mládeže
- 14 Projekt v európskej sieti COST
- 15 Vidiecka žena roka – Líderka 2019
- 18 Veľkolepé Slovenské mitrovanie 2019 vo Veľkých Teriakovciach
- 20 Diskusné fórum o rozvoji regiónu Turiec

náš Vidiek

Ročník: XVI.

Číslo: 4/2019

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk,
mbehanovska@stonline.sk
www.vipa.sk

Vychádza štvrťročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla:
20. marca 2019

Redakčná rada:
Ing. Mária Behanovská,
doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
Ing. Karol Herian, CSc.
doc. Ing. Jozef Húška, CSc.

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Príspevky sú zverejňované tak, ako boli zaslané autormi a neprešli jazykovou úpravou.

Fotky na titulnej a 2. strane obálky:
Aktivity projektu Zamestnávanie 50+ na regionálnej úrovni v Senohrade (titulka) a v Krupine (2. strana)

Vážení čitatelia a priaznivci slovenského aj Nášho vidieka.

Dovoľte aby som sa Vám poďakovala v mene členov predsedníctva, zamestnancov v rámci realizovaných projektov, dobrovoľníkov a Vás ľudí dobrej vôle, ktorí radi otvárate stránky Nášho vidieka a kde sa objavíme aj si ho vypýtate, je to pre nás odmena za hodiny práce ktorú venujeme zostavovaniu príspevkov a dobrý pocit, že dobrá vec sa podarila.

Končíme rok a rekapitulujeme, bol priam nabitý aktivitami a udalosťami na ktorých sme nechýbali. Spolupráca s Magna Via funguje a obohacujeme sa navzájom, je to spolupráca skutočná, nie ako mnohé iné len na papieri.

Vynovili sme našu web stránku – www.vipa.sk. Navštívajte ju a nájdete tam aj všetky Naše vidieky, dočítate sa v nich o dlhej ceste aj pokusov a omylov, ktoré sme prežili a prežívame aj dnes. O realizovaných projektoch zahraničných aj domácich. O práci a spolupráci s PREPARE, Európskym vidieckym parlamentom, zahraničnými partnermi. Pracovali sme v komisiách súťaží o Najkrajší chotár, Dedina roka 2019. Aj tomto roku sme s partnermi zrealizovali výstavu a súťaž „Vandrovalo vajce 2019“ propagovali sme našu prácu na Hontianskej paráde v Hrušove, na Agrokomplexe v Nitre, na Európskom mládežníckom parlamente, na Európskom vidieckom parlamente, zrealizovali sme Vidiecku ženu roka – Líderku 2019. Zúčastnili sme sa na Stupavskej konferencii. Aktívne pracujeme v Rade mimovládnych organizácií SR, spolupracujeme so splnomocnencom pre občiansku spoločnosť...

V roku 2019 sme sa nesnažili zrealizovať Dni vidieka v Národnej rade, pretože naši politici v tejto zostave nemali záujem o stretnutie o potrebách ľudí žijúcich na vidieku. Veľa sa o vidieku hovorí, ale často sú to len prázdne slová. Vyháňame si ľudí z vidieka a prehľbujú sa tak regionálne rozdiely. Stretnutia s mladými ľuďmi v rámci projektu Vidiecka mládež v regióne nám to len potvrdili.

Neklamme samých seba a otvorme oči, aby sme pre naše deti a vnúčatá zanechali dobré podmienky pre život aj pre život na slovenskom vidieku. Ako hovorí pán K. Herian: *Napriek nízkej podpore štátu stretávame sa aj s mnohými pozitívnymi aktivitami, ktoré pomáhajú propagovať a zviditeľňovať poľnohospodársku a potravinársku výrobu, no zdá sa, že toho je stále veľmi málo. Najviac to vidno pri prezentácii ovčiarstva a poľnohospodárskej prvovýrobe. Tu sa uskutočnilo na Slovensku celá rada vznikajúcich podujatí, ako boli rôzne jarmoky, súťaže v kvalite živočíšnych výrobkov, Bačova cesta po salašoch, Ovčiariska nedela v Pribyline, Syrársky jarmok v Novoti, Ovenálie vo Východnej, ovčiarске Mitrovanie vo Veľkých Teriakovciach, atď. Veľmi dobrým podujatím sa môžu pochváliť naši priatelia z Čiech, ktorí na Strednej priemyselnej škole mliekarenskej v Kroměříži organizujú pravidelné Školské prehliadky syrov, kde sa študenti môžu dobre zoznámiť a ohodnotiť súčasnú kvalitu syrov z Čiech i Slovenska. Propagácii pôdohospodárskych produktov prispievajú i rôzne miestne podujatia ako napr. „Na salaši pri guláši“ v Pružine, „Mikulášska zabijačka“ v kolibe v Papradno, atď.*

Čítajte a napíšte nám o svojich dobrých skúsenostiach, pridajte sa k našim prispievateľom.

Ing. Mária Behanovská
predsedníčka VIPA SK

Európska únia
Európsky sociálny fond

V októbri sme ukončili projekt Zamestnávanie 50+ na regionálnej úrovni

Realizovalo ho Centrum vzdelávania neziskových organizácií (CVNO), zo sídlom v Banskej Bystrici. Partnerom projektu bolo Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku (VIPA SK).

O čo nám išlo? Spolu s cieľovou skupinou a ostatnými kľúčovými aktérmi na trhu práce vytvoriť v našom regióne (BBSK) priestor pre lepšie zamestnanie sa ľudí po 50-tke (50+).

Čo sme projektom chceli dosiahnuť ?

- ▶ Navrhnuť Koncepciu zamestnávania 50+ na regionálnej úrovni – tvorenú a akceptovanú kľúčovými aktérmi.
- ▶ Posilniť regionálne partnerstvo pri nastavení podmienok pre zamestnávanie 50+ na regionálnej úrovni.

Prečo veci nefungujú ?

Zistili sme, že všetko so všetkým súvisí. Pracovali sme na

- ▶ Analýze cieľovej skupiny
- ▶ Analýze celoživotného vzdelávania pre 50+ v regióne
- ▶ Marketingovom prieskume v regióne
- ▶ Na prieskume u potenciálnych regionálnych zamestnávateľov
- ▶ Analýze dostupných politík na riešenie zamestnanosti na lokálnej úrovni
- ▶ Analýze nástrojov aktívnej politiky trhu práce na riešenie problematiky zamestnávania 50+ a komunikačných nástrojov
- ▶ Analýze súčasných nástrojov zamestnávania 50+

Výstupy projektu

- ▶ Metodika vzdelávania a kariérneho poradenstva pre 50+
- ▶ Stratégia zamestnávania 50+ v regióne
- ▶ Návrhy, metodiky, opatrenia
- ▶ Model sociálneho podnikania
- ▶ Publikácia o projekte

Na priebežné informovanie o aktivitách a výstupoch projektu využívame osvedčené informačné nástroje v jednotlivých regiónoch – web, miestny rozhlas, facebook.

Pri viacerých podaktivitách sme využívali metódy zohľadňujúce individuálne potreby – riadené rozhovory, osobné audity.

Viac sa môžete dozvedieť na www.cvno.sk, www.vipa.sk.

BANSKÁ BYSTRICA – REGIONÁLNY WORKSHOP

DOBRÁ NIVA – PREDSTAVENIE PROJEKTU

KRUPINA – REGIONÁLNY WORKSHOP

HRACHOVO – PREDSTAVENIE PROJEKTU

BZOVÍK – REGIONÁLNY WORKSHOP

BZOVÍK – PREDSTAVENIE PROJEKTU

HRACHOVO – REGIONÁLNY WORKSHOP

SENOHRAD – REGIONÁLNY WORKSHOP

DOBRÁ NIVA – REGIONÁLNY WORKSHOP

Jesenné aktivity projektu Vidiecka mládež v regióne

Október 2019

Sú mladí ľudia schopní a ochotní zapájať sa do verejných politík? Odpovede sme hľadali na seminári VMR.

Na seminári projektu Vidiecka mládež v regióne, ktorí sa uskutočnil na Úrade Prešovského samosprávneho kraja v Prešove sa zúčastnilo 52 účastníkov. Okrem expertov projektového a riadiaceho tímu boli zastúpení hlavne mladí ľudia, študenti, ale i starostovia obcí, pracovníci krajskej samosprávy a zástupcovia MVO. Vidiecky parlament na Slovensku prezentoval na seminári priebežné výsledky realizovaného projektu Vidiecka mládež v regióne, čo vyvolalo diskusiu k problematike postavenia mladých ľudí na vidieku.

Seminár otvoril svojim príhovorom zástupca z Úradu PSK pán Imrich Krajňák. V príhovore zdôraznil, že téma projektu VMR je v súlade s cieľmi PSK a spomenul ich výzvy v téme. Spomenul stredné školy, ktoré sú v ich správe a ich podporu a vzájomnú spoluprácu, ktorá je podmienkou pozitívneho napredovania. Poprial nám množstvo dobrých nápadov do budúcnosti.

Expertka na problematiku mladých – Marianna Kemková predstavila prezentáciu Vyhodnotenie diskusii a dotazníka z aktivít projektu, informovala zlom stave v komunikácii mladých s verejnou správou a ich nezáujme o dianie v samosprávach. Mária Kemková, expertka na finančné analýzy, prezentovala niektoré základné výstupy z koncepcného dokumentu projektu.

Dôležitou aktivitou projektu je založenie **Mládežníckeho vidieckeho parlamentu na Slovensku** – o jeho založení a úlohe zlepšiť okrem iného aj komunikáciu medzi verejnou správou, samosprávami a mladými ľuďmi na vidieku informovali Marianna Kemková a Iveta Čuchtová, ktorá položila aj otázku pre mladých účastníkov seminára, či sa zúčastňujú verejného života v obci, zodvihli sa asi len 2-3 ruky, čo je veľmi málo. Skúsenosti zo zahraničia prezentovala Júlia Čuchtová, ktorá bola v Bruseli v roku 2013 cez YUVENTU na konferencii pre mladých z EU, kde motivovali mladých ľudí k zapájaniu mladých do verejného diania.

Komunikácia so samosprávami je tiež súčasťou projektu VMR. Expertka v oblasti regiónov, koordinátorka regionálnych aktérov Janka Mikušáková spolu s odborníčkou juniorkou Mariannou Kemkovou prezentovali vyhodnotenie komunikácie a diskusii zaslaných samosprávam.

Hosťom seminára bol aj zástupca Iniciatívy malých obcí – M. Sekerák – starosta obce, ktorý podal informácie o stave malých obcí na východe Slovenska, finančnej situácii a práce s mladými ľuďmi zo strany samosprávy.

Zaujímavou témou, ktorú prezentovala p. Jezná bola Diskriminácia v spoločnosti. Hlavne mladým ľuďom je potrebné túto aktuálnu tému objasňovať. Preto sa VIPA SK o to snaží aj prostredníctvom projektu VMR.

Z DISKUSIE VYBERÁME:

- 2 prítomní starostovia na tému diskriminácia reagovali, že sa cítia diskriminovaní, lebo jednému predchádzajúci starostovia nechali obec v žalostnom stave, kde nie je vodovod, kanalizácia, všetko chátra. Druhý sa cíti diskriminovaný, lebo je starostom obce do 500 obyvateľov, nemá marginalizované skupiny a tým je 90% výziev mimo nich.
- Pani Burčíková navrhla, keď chceme mladých aktivizovať je dobré prepojiť seniorov a mladých, aby im predávali skúsenosti.
- Zástupkyňa mesta Prešov apelovala na mladých, aby sa pýtali rodičov, starých rodičov na zväzy mládežníkov a ich činnosť, inšpirovali sa tým, čo tu dakedy fungovalo.
- Pani Jezná navrhla, aby pri príprave rozpočtu obce sa myslelo aj na mladých – urobiť si interné analýzy na čo ide aká časť rozpočtu. Aby mladí cítili, že sa na nich nezabúda.
- Pani Burčíková: „*Nedávno boli voľby do EU a blížila sa parlamentná a do politiky sa zapájajú generácie, ktoré chcú zmeniť politickú kultúru na Slovensku od základu. Mladí ľudia by si mali uvedomiť, že po dovŕšení 18 rokov sú ľudia schopní sa zapájať do politiky.*“
- Oslovil ju aj projekt v Helpe, ako zapájajú deti do občianskej spoločnosti, preto je dôležité väčšie zapojenie mládeže do komunálnej politiky.

November 2019

Kvalitné zamestnanie, vzdelávanie a komunikácia s verejnou správou posunú vidieckú mládež dopredu

V novembri 2019 sme pokračovali v diskusii s mladými ľuďmi. Stretli sme sa na workshope so študentmi Strednej odbornej školy Pod amfiteátrom v Leviciach 15. novembra 2019. V úvode členka projektového tímu Mgr. Monika Slaninová predstavila mladým projekt VMR, jeho doterajší priebeh ako i výstupy a informácie o uskutočnených aktivitách projektu.

Do aktívnej účasti sme zapojili študentov tak, že boli rozdelení do troch skupín a pracovali na troch rôznych témach (**Kvalitné zamestnanie,**

Posun vidieckej mládeže, Kvalitné vzdelávanie, Komunikácia s verejnou správou a samosprávami). Pomocou štrukturovaných otázok diskutovali a zaznamenávali svoje odpovede na papier. Na záver svoje myšlienky odprezentovali pred celou skupinou. Závety z tejto aktivity budú spracované a využité pri tvorbe metodického materiálu.

Téma **Diskriminácia** je súčasťou všetkých diskusií a inak tomu nebolo ani v tomto prípade. Ing. Mária Behanovská diskutovala s mladými o ich skúsenostiach s diskrimináciou. V tejto časti sa pridali aj učitelia zo spomínaných škôl a prispeli svojimi nápadmi a komentármi k plodnej diskusii.

Členka projektového tímu Ing. Janka Mikušáková v tretej časti workshopu viedla diskusiu s mladými na tému **možnosti účasti na verejnom živote v ich regióne**, či poznajú kompetencie obcí, aké možnosti majú na účasti v samosprávach. Diskutovali aj o možnostiach ako zlepšiť komunikáciu medzi mladými v obciach a samosprávami obcí.

Dňa 21. novembra 2019 sa v Helpe uskutočnilo 20. zasadnutie projektového a riadiaceho tímu, kde sa okrem iného Diskutovalo sa o zabezpečení aktív na mesiac december 2019 a na ďalšie obdobie (perspektívne do konca projektu).

V mesiaci december uskutočníme nasledujúce aktivity:

- Expertná práca na spracovaní metodického dokumentu
- Workshop s mladými ľuďmi a zasadnutie VIPA mladých – 1. decembra 2019 vo Zvolene
- Školenie pre členov projektového a riadiaceho tímu na tému Komunikácia s Ing. Herianom 12. decembra 2019, Farma Roziak, Zvolen.

Diskutovali sme o príprave ďalších aktivít, ktoré naplnia naše ciele a ukazovatele projektu. Dohodli sme sa na nasledovných aktivitách:

- Diskusie s mladými ľuďmi – 4
- január 2020 – SOŠ poľnohospodárstva v Pruskom
- február 2020 – SOŠ poľnohospodárstva a služieb v Leviciach
- marec 2020 – SOŠ Prakovce, SOŠ poľnohospodárska Poltár

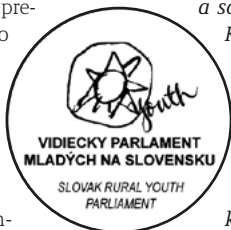

Nové občianske združenie Vidiecky parlament mladých na Slovensku

Jedným z výstupov projektu Vidiecka mládež v regióne (VMR) je založenie OZ Vidiecky parlament mladých na Slovensku, ktorý bude používať skratku VPMS. V lete na workshope projektového tímu VMR v obci Žabokreky sa sformulovali stanovy nového občianskeho združenia, ktoré boli následne zaslané na Ministerstvo vnútra na schválenie. Schválenie prešlo bez pripomienok a tak nasledovalo plánovanie prvého valného zhromaždenia OZ VPMS. Do členskej základe sme sa pokúsili pozvať čo najviac mladých ľudí žijúcich na vidieku. Použili sme databázu kontaktov z projektových stretnutí na školách a samosprávach za posledný rok, tiež svoje osobné kontakty. Odošli sme stovky pozvánok na prvé valné zhromaždenie, ktoré sa konalo 1. 12. 2019 v Divadelnej kongresovej sále vo Zvolene. Stretnutie sme otvorili neformálnou spoznávacou aktivitou, kde sme sa čo-to dozvedeli o sebe. Predstavili sme projekt VMR, dôvody vzniku OZ VPMS a účastníci Európskeho mládežníckeho parlamentu v španiel-

sku sa podelili so svojimi zážitkami. Prítomných sme zapojili do aktívnej účasti na workshope „Destruct the bubbles“, kde sa museli zamyslieť ako by vyriešili problémovú situáciu. Po obedňajšej prestávke sa konalo prvé valné zhromaždenie, ktoré zhrnula jeho účastníčka Bianka Szabóová takto:

„Dňa 1.12.2019 sa konalo 1. ustanovujúce valné zhromaždenie v meste Zvolen. Začalo otvorením a schválením programu Mgr. Mariannou Kemkovou a následne pokračovalo hlasovaním o jednotlivé pozície. Všetci prítomní sme súhlasili s výborom združenia, s predsedom a revíznou komisiou. Po hlasovaní sme sa dohodli, že do konca februára 2020 bude predložený plán na rok 2020. Následne nám Monika Slaninová priblížila pracovné skupiny a oboznámila nás akých problémov sa týkajú, a potom sme sa rozdelili do skupín, ktoré sú nám blízke. Nájdete nás na facebookovej stránke pod menom Vidiecky parlament mladých na Slovensku. Členovia spolu komunikujú prostredníctvom facebooku alebo mailu a pripravujú ďalšie zaujímavé veci.“

Zakladajúci členovia

Slovinský vidiecky parlament a členská schôdza PREPARE

8. a 9. októbra 2019 sa v meste Majšperk konalo 5. zasadnutie Slovinského vidieckeho parlamentu.

Z iniciatívy Slovinskej siete pre rozvoj vidieka sú spoluorganizátormi podujatia partneri Národnej vidieckej siete v spolupráci s Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a výživy. Prvý deň sa začal deviatimi workshopmi, ktoré prebiehali súbežne na rôznych miestach v regióne Haloze. Večer sa všetci účastníci stretli na slávnostnom ceremoniáli, ktorý bol spojený s vyhlásením slovinského zástupcu na súťaži Európska cena za obnovu dediny 2020 a bolo odovzdané ocenenie „New Entrant Farm Business Award“ v Slovinsku za rok 2018.

Druhý deň začal príhovormi hostí, medzi ktorými bola aj ministerka poľnohospodárstva. Nasledovala odborná panelová diskusia, kde sa prezentovali výstupy z workshopov z predošlého dňa. Na koniec zhromaždenia odzneli závery a odporúčania 5. Slovinského vidieckeho parlamentu, po ktorom nasledoval obed spojený so živou diskusiou prítomných.

Kultúrny dom, kde sa konalo zasadnutie

Za VIPA SK sa tohto podujatia zúčastnila Mgr. Monika Slaninová. V poobedňajších hodinách sa v meste Majšperk uskutočnila členská schôdza európskeho vidieckeho združenia PREPARE, kde sa prerokovali aktivity za uplynulý rok a plány do budúceho roka. Spomenula sa aj naša úloha pri organizácii Európskeho vidieckeho parlamentu, keďže PREPARE je jeho spoluorganizátorom.

Členská schôdza PREPARE

Workshop

Európsky vidiecky parlament 2019

Štvrtý európsky vidiecky parlament sa konal 6. – 9. novembra 2019 v Candás v Astúrii v Španielsku.

Zúčastnilo sa na ňom 335 delegátov zastupujúcich 38 európskych krajín vrátane obyvateľov vidieka, zástupcov organizácií občianskej spoločnosti, výskumných pracovníkov, národných vlád a inštitúcií Európskej únie.

Tomu predchádzal 4. – 6. novembra 2. Európsky mládežnícky vidiecky parlament ERYP, v ktorom sa zišlo 70 mladých delegátov zo 14 krajín, aby sa podelili o svoje názory na život na vidieku. Druhý Európsky mládežnícky vidiecky parlament vydal vyhlásenie s 10 výzvami na prijatie opatrení týkajúcich sa najnaliehavejších problémov, ktorým čelia mladí Európania.

Účastníci 4. Európskeho vidieckeho parlamentu sa 9. novembra po rokovaní o skutočných megatrendoch dohodli na Deklarácii vidieckeho ľudu Candás Asturias. Aká je politická a ekonomická cena, ktorú treba zaplatiť za opúšťanie vidieka a rastúci populizmus? Sú národné vlády a EÚ príliš posadnuté myšlienkou rastu spojenou s dominant-

Stánok OZ VIPA SK

nou mestskou agendou? Je sektorové myslenie, programovanie, riadenie a financovanie najlepším riešením pre vidiecke spoločenstvá a hospodárstvo?

Vyhlásenie navrhuje spoluprácu v partnerstve pri „skutočnej“ vidieckej agende na roky 2021 – 2027, v ktorej sa uznáva zásadný význam vidieckych oblastí a zároveň sa otvára cesta pre flexibilné, decentralizované, územné a miestne riešenia, pri ktorých všetky zúčastnené strany spolupracujú v záujme spoločného dobra. Strategické, hospodárske, environmentálne a sociálne plány by zohľadňovali

Slovenská delegácia

rozmanitosť vidieckej reality, dokonca aj klesajúcu. Musíme byť pripravení lepšie čeliť existujúcim a budúcim výzvam, ako sú starnutie, sociálne vylúčenie, prisťahovalectvo, odchod, potravinová bezpečnosť, životné prostredie a zmena podnebia. Nové technológie a rýchlejšie pripojenia prinášajú príležitosti, ale v Európe sú a budú nerovnaké.

Partneri ERP sa teraz budú usilovať zabezpečiť, aby hlasy a správy zo 4. zhromaždenia ERP boli počuť na koridoroch moci v Bruseli a tiež v národných vláдах v celej Európe.

Hostiteľom 4. európskeho vidieckeho parlamentu bola spoločnosť Red Asturiana de Desarrollo Rural (READER)

Slovensko na ERYP a ERP zastupovali členovia OZ VIPA SK Jakub Dvorský, Monika Slaninová, Nikola Lúžna, Róbert Palider na oboch podujatiach. Na ERYP sa zúčastnila aj Martina Lúžna a na ERP Marianna Kemková.

„Na účasti na ERYP sa mi najviac páčila možnosť spoznať novú krajinu, miestnej kultúry, ale hlavne veľké množstvo workshopov, prostredníctvom ktorých som mala možnosť spoznať mladých ľudí, približne mojej vekovej kategórie. Každá aktivita bola hlavne zameraná na poznávanie krajiny a život v každej zo zúčastnených krajín, prostredníctvom diskusií na rôzne témy. Ako ďalšie pozitívum hodnotím to, že aj za taký krátky čas, 3 dni, sme pomenovali hlavné problémy života na vidieku a pokúsili sme sa nájsť cestu, ako by sa dané skutočnosti dali napraviť. Celkový dojem z mojej účasti

na ERYP hodnotím veľmi pozitívne, nakoľko ma to motivovalo v práci zameranej hlavne na rozvoj vidieka a života na vidieku.“ Martina Lúžna

„Ďalej sa mi páčil celodenný výlet, počas ktorého sme sa dozvedeli o pestovaní kiwi v oblasti Asturias (zavlažovanie, zber, predaj...), ktoré je charakteristické pre túto oblasť a taktiež aj dobrým zdrojom príjmov pre obyvateľov. Následne sme navštívili podnik pre spracovanie a balenie kiwi a iného ovocia a zeleniny. Ďalšou zastávkou bol závod na výrobu drevených peliet, kde sme mali možnosť vidieť celý výrobný proces od spracovania dreva až po samotné pelety. Nakoniec sme navštívili pražiareň kávy Cafeto, ktorá dodáva kávu aj do SR.“ Nikola Lúžna

„Konferenciu v Španielsku hodnotím veľmi pozitívne, hlavne z hľadiska získania nových známostí a skúseností. Najviac sa mi páčila organizácia a nadnárodná úroveň projektu. Skvelá nálada a práca s ľuďmi, ktorí mali mnoho skúseností zo svojich krajín. Najmenej sa mi páčil nezáujem zo strany europoslancov, kde na tak veľkú akciu by si mali nájsť aspoň chvíľku čas. Zlepšil som sa v angličtine, viem sa dohovoriť vo svojom odbore, a získal som poznatky a názory z ostatných krajín. Viem to využiť v ďalších medzinárodných stretnutiach či už pri mladých farmároch alebo aj pri VIPA SK, videl som krajinu, s ktorou sa Slovensko nemôže porovnávať, avšak môže to byť vízia do budúcnosti. Chcem spojiť spoluprácu mladých poľnohospodárov a Vidieckeho parlamentu, pretože vidiek a farmárstvo spolu úzko súvisia.“ Róbert Palider Viac info môžete nájsť na stránke <https://europeanruralparliament.com/>

Prezentácia

Vyhlásenie európskej vidieckej mládeže

6 November 2019 Candás, Asturias, Španielsko

My, viac ako 70 mladých odborníkov zo 16 krajín, sme sa zišli v Candás (Španielsko), diskutovať o najdôležitejších problémoch ktorým čelí mládež vo vidieckej Európe. Výsledkom spoločných aktivít, ktoré boli uskutočnené za posledné dva roky, je vyhlásenie, ktoré bolo deklarované druhým európskym mládežníckym vidieckym parlamentom, na zlepšenie života mladých ľudí na vidieku. Vyzývame európskych, národných aj miestnych činiteľov a zákonodarcov, vidiecke organizácie a ostatných zúčastnených aby rešpektovali potreby mladých a k tomu aj adekvátne konali.

RÔZNE PRÍLEŽITOSTI PRE EKONOMICKÉ AKTIVITY

Rozdiely medzi mestským a vidieckym životom a pracovnými možnosťami sa prehlbujú. Agrárna kultúra a vidiecky turizmus nie sú postačujúce na udržanie vidieckej ekonomiky. Výskum a rozvoj, ako aj diverzifikácia vidieckej ekonomiky volajú po zmene. Spoločenské rozdiely, rodová nerovnosť a nezamestnanosť sa stávajú viditeľným problémom. Situácia v okrajových oblastiach obmedzuje napredovanie budúcich podnikateľov. Životný štýl sa zmenil a spolu s ním aj štruktúra dedín, pracovných ponúk, spoločenských aktivít a medziľudských vzťahov.

Chceme, aby sa u mladých ľudí žijúcich na vidieku zvýšili možnosti a zlepšili sa podmienky na podnikania prostredníctvom vzdelávania, celoživotného vzdelávania, pracovných ponúk, čím sa podporí spoločenské začlenenie a vybuduje vzťah k vidieku.

Žiadame vytvorenie priaznivého prostredia pre vidiecke podniky zlepšením komunikácie o možnostiach financovania, vytvorenie programov na podporu vysoko rizikových projektov, podpora spolupráce medzi súkromným a verejným sektorom.

UDRŽATEĽNÝ HOSPODÁRSKY A POTRAVINOVÝ SYSTÉM

Súčasný potravinový systém vyvíja tlak na životné prostredie a životaschopnosť mladých farmárov. Nadmerná živočišná výroba a nadmerné hospodárske praktiky sa už rozšírili po celej Európe, čo negatívne prispieva k emisiám, skleníkového efektu, k znečisteniu vody a zeme. Malí farmári strácajú konkurencieschopnosť a silu bojovať s veľkými potravinovými reťazcami. Nedostatok zachovávaní rodinnej tradície a návratu k malovýrobe je citelný a čo bráni ďalším ekonomickým, spoločenským a klimatickým zmenám.

Preto vyzývame EU a všetkých zainteresovaných, aby podporili udržateľný, organický a bezpečný potravinový systém a zároveň podporovali vzťahy medzi farmármi prostredníctvom financovania a certifikácie.

Žiadame podporu pre malovýrobcov, lokálnych výrobcov, ako vo vertikálnej, tak aj v horizontálnej spolupráci aby hodnota domáceho produktu bol zvýšená.

INFRAŠTRUKTÚRA A DIGITÁLNA DOSTUPNOSŤ

Jedna z možností ako zatriktívniť vidiek mladým ľuďom je zabezpečiť jeho dostupnosť. Verejná doprava a cesty sú nevyhnutným krokom pre mobilitu ľudí na vidieku. Súkromný sektor potrebuje pre svoje investície dostupnosť, aby nemali potrebu ostávať len vo veľkomestách.

Žiadame nárast verejných a súkromných investícií do rozšírenia infraštruktúry, ktorá by spájala vidiecke oblasti a zabezpečil sa tým rovnocenný prístup k verejným službám a k podpore podnikania.

Na zníženie priepasti medzi mestským a vidieckym životom, žiadame rozvoj digitalizácie, aby sa predišlo ďalšiemu prehlbovaniu medzigeneračných rozdielov v používaní digitálnych nástrojov, prostredníctvom finančnej podpory, dobrovoľníctva a sieťovania.

DOSTUPNOSŤ A KVALITA SLUŽIEB

Na vidieku je badateľný rozdiel medzi kvalitou a dostupnosťou služieb. Služby ako zdravotníctvo, vzdelanie a sociálny systém, administratíva sú koncentrované v mestách Európy, čo spôsobuje rozdielny prístup. Možnosti, ktoré by uspokojili potreby mladých ľudí sú nedostatočné. Verejným inštitúciám chýba schopnosť napredovať a inovovať, čo je jedným z hlavných dôvodov odchodu mladých ľudí do miest.

Žiadame, aby činitelia posilnili inštitúcie prostredníctvom dotácií, ktoré by posilnili sektor služieb ponukou kvalitných pracovných miest, čím by sa vidiek zatriktívnil a rozdiely medzi mestom a vidiekom by sa znížili.

Žiadame prijať zákony a usmernenia na zvýšenie vplyvu miestnych politík na regionálnu a národnú úroveň.

Naša delegácia na ERYP

ZÁUJEM A POLITICKÉ POVEDOMIE

Veľa mladých ľudí nevidí potenciál v živote na vidieku a ich samotná aktivita je nedostatočná. Mladým ľuďom chýba viera v schopnosti spraviť zmenu a konať tak aby ich hlas bol vypočutý miestnymi činiteľmi. Väčšina mladých je zaangažovaných v oblasti športu a rekreácie, ale chýba záujem o občianske a politické veci. Tento nezáujem, neinformovanosť a pasivita mladých ľudí ich vedú k nečinnosti.

Chceme, aby sa mladí ľudia viac zapájali do miestnej politiky a chceme zvýšenie podpory z národnej a regionálnej úrovne. Tlak spoločnosti na mladých o zvýšení svojho záujmu o politiku a veci verejné.

Žiadame činiteľov na všetkých úrovniach konať, hlavne zmenami v oblasti klimatických zmien, ľudských práv a slobôd, ktoré priamo ovplyvňujú mladé generácie.

Európsky mládežnícky vidiecky parlament je platforma, ktorá zastupuje hlas mladých ľudí vo vidieckej Európe a podporuje sebaistoť a skutky mladých ľudí na vidieku, v spolupráci s občianskymi združeniami, organizáciami a parlamentmi. EMVP slúži ako platforma pre mladých, ktorí sa chcú zapájať do rozvoja vidieka. Spája organizácie a odborníkov celej Európy, aby spoločne hlásali a presadzovali ich potreby.

Projekt v európskej sieti COST

Vidiecky parlament na Slovensku sa spolu s IUVENTOU zapojili do projektu nadnárodnej spolupráce medzi výskumníkmi z celej Európy v sieti COST

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Vidiecky parlament a Rada mládeže Slovenska sa zapojili do rozsiahleho projektu zameraného na zmapovanie situácie nezamestnaných mladých ľudí vo vidieckych oblastiach.

Projekt „Rural NEET Youth Network: Modeling the risk underlying rural NEETs social exclusion“ (RNYN) CA 18213 – sa realizuje v rámci programu EÚ na podporu spolupráce vo vede a technológiách (COST) a je v ňom zapojených 21 európskych krajín.

V rámci projektu vznikne multidisciplinárna sieť odborníkov z krajín EÚ, ktorá vytvorí výskumnú metodológiu a umožní porozumieť sociálnemu vylúčeniu mladých ľudí z vidieka a komparatívna štúdia, ktorá vytvorí ich profily z celej Európy a umožní zdefinovať nápravné opatrenia v tejto oblasti.

Výstupom projektu bude aj webová stránka obsahujúca informácie o nezamestnaných mladých ľuďoch (do 30 rokov) z rôznych krajín, ktorí

Prezentácia projektu

sa nevedzajú. Čo pomôže vytvoriť celkový obraz o tejto skupine znevýhodnenej mládeže, o ich prekážkach v ďalšom vzdelávaní a rozvoji, prekážkach v podnikaní a možnostiach zamestnať sa na lokálnej úrovni. Vytvorená výskumná metodológia a osvedčené postupy v oblasti intervencií, sieť odborných a výskumných kapacít posilnia inklúziu znevýhodnenej skupiny mladých ľudí.

Študenti PhD. štúdia a začínajúci výskumníci budú podporení v rámci mentoringového programu, tréningových škôl, aktívnej účasti na workshopoch a konferenciách, s možnosťou zúčastniť sa na krátkodobých výskumných pobytoch, čo podporí rast výskumných kapacít v oblasti mládeže aj na Slovensku.

Prezentácia projektu

Vidiecka žena roka – Líderka 2019

V rámci svetového Dňa vidieckych žien sa konal 18. ročník súťaže Vidiecka žena roka – Líderka 2019. Pod záštitou županky Eriky Jurinovej v spolupráci s partnermi súťaže a europoslancom Ivanom Štefancom 11. októbra 2019 v obci Liptovské Revúce.

Niekedy musíme vynaložiť úsilie, ak chceme ísť cestou dobra a lásky. Ten, kto sa nenechá odradiť počiatočnými ťažkosťami, dočká sa ovocia svojho konania. Dôležitá je voľba. Prvý krok akou cestou sa vydáme.

VÝSLEDKY SÚŤAŽE:

- žena – aktivistka: Ing. Viera Kršková
- žena – politička: Ing. Iveta Randziaková
- žena – podnikateľka: Paulína Kővérová
- žena – remeselníčka: Mária Mezovská

Aktivistka Ing. VIERA KRŠKOVÁ

Vyštudovala Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre, odbor agronóm.

S manželom Jozefom mala troch synov: Jožka, Vladka a Peťka. Nebolo im dopriate dlho sa spoločne tešiť zo svojich detí, pretože keď mali synovia 8, 10 a 14 rokov, náhle odovdela. Hoci to bola pre ňu obrovská strata a rana od života, ani táto ťažká životná skúška ju natoľko nezlomila, aby sa naďalej vzorne nestarala o svoje školopovinné deti, prácu, dom, záhradu a v neposlednom rade venovala každú svoju voľnú chvíľku, ktorých nebolo veľa, záľubám. Nezriedka sme ju videli záhradkáčiť, natierať plot či kosiť kosou. Popri všetkých domácich prácach, ktoré musela robiť sama a s pomocou svojich chlapcov, pracovala v Agrochemickom podniku v Príbovcich, Na JRD v Turčianskom Ďure ako agronómka a na JRD Gader Blatnica ako podpredsedníčka pre rastlinnú výrobu.

Ocenené víťazky – Líderky roka 2019

Je to starostlivá a obetavá žena, ktorá spríjemňovala posledné roky života svojej mame, venovala sa jej 24 hodín denne a s láskou ju doopatrovala.

Ani dnes, keď je už na zaslúženom dôchodku, nezahála. Naďalej zveľaduje svoju peknú okrasnú záhradu, pestuje zeleninu a ovocie, stará sa o svoje domáce zvieratá. Popri tom všetkom sa venuje ručným prácam – krásne paličkuje, zaujíma sa aj o košíkárstvo a drotárstvo. Aj v dôchodkovom veku si rozširovala svoje vzdelanie, navštevovala univerzitu tretieho veku – nadstavbové štúdium, odbory okrasné záhradníctvo, záhradná architektúra a liečivé byliny. Najviac sa však teší so svojich štyroch vnúčat, ktoré nadovšetko miluje.

Spoločná fotografia: VIPA, prednášajúci, heligonkári

Od roku 1998 sa stará o našu obecnú kroniku ako kronikárka, kde s obecnou kronikou vyhrala celoslovenskú súťaž.

Rada sa stretáva s ľuďmi, čoho dôkazom je členstvo v Jednote dôchodcov, kde veľmi aktívne pracuje vo výbore. Tiež je členkou Cirkevného zboru v Příbovcich, kde zastávala funkciu dozorkyne.

Spoločná fotografia: VIPA, prednášajúci

Politická Ing. IVETA RANDZIAKOVÁ

Už po piaty krát získala dôveru občanov a tak vo funkcii starostky pôsobí už 17 rokov. Počas

jej starostovania obec realizovala viaceré veľké investičné akcie. Obec pod jej vedením získala ocenenie Zlatý Erb.sk za najlepšiu webovú stránku obce na Slovensku.

Je aktívna aj v kultúrnom a spoločenskom živote obce, svojím pôsobením nadväzuje na zaužívané tradície a vytvára predpoklady pre zakladanie nových tradícií. Národné kultúrne pamiatky v Klátovej Novej Vsi prikladne chráni ako symbol spojenia s predkami. Usiluje sa aby ľudia v obci žili spolu a nielen vedľa seba. Organizuje množstvo kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré pre svoju popularitu majú už regionálny charakter. Obec získala v celoslovenskej súťaži Dedina roka 2015 titul Dedina ako klenotnica.

Je prirodzeným lídrom v regióne a starostka a starostovia Regionálneho združenia ZMOS – región stredné Ponitrie, ju už po tretíkrát zvolili za predsedníčku RZ ZMOS – stredné Ponitrie. Je aj členkou Rady ZMOS. Vo svojej funkcii je veľmi aktívna, zasaďuje sa o rozvoj a propagáciu celého regiónu. RZ bolo úspešné a získalo viacero dotácií, v tomto roku to je napríklad obstaranie kompostérov pre celý región s podporou Ministerstva životného prostredia.

Všetky členské obce vydávajú každoročne spoločný stolový kalendár, kde propagujú svoje prírodné krásy, historické pamiatky, život v obci, tradície, kroje, staré fotografie..., spolupracovala na vydaní knihy Kultúrno-historické pamiatky regiónu Stredného Ponitria podporené Ministerstvom kultúry SR a je tiež zakladajúcou členkou miestnej akčnej skupiny, ktorá už získala štatút miestnej akčnej skupiny. Získala dôveru členov a stala sa jej predsedníčkou.

Podnikateľka PAULÍNA KÖVÉROVÁ

Pani Paulína Kövérová príkladom dobrého gazdovania tak doma ako aj pre všeobecnú prospešnosť. Vo svojom podniku Pekáreň JUNO zamestnáva dlhodobu obyvateľov obce aj z okolia a snaží sa ako dobrý hospodár o dobrú produkciu a dobrú povest firmy. Pani Paulína je vzorom korektného podnikateľa, ktorý prekonáva ťažkosti, ale sa nevzdáva. Oživuje staré recepty z Abova a obohacuje poznatkami o kulinárii svoje okolie aj mesto Košice kde prevádzkuje predajne. Jej pekárenské výrobky sú veľmi populárne a obľúbené. Jedinečné sú jej torty na rôzne slávnostné príležitosti a v súčasnosti rozbehla predaj doplnkov a rôznych cukrárskych materiálov na výrobu a zdobenie pečiva. Z môjho pohľadu je ona Líderka ako predvoj a vzor pre odváž a rozvážne ženy v našej spoločnosti.

Detail liptovského kroja a čepca

Remeselníčka MÁRIA MEZOVSKÁ

Je pre obec výnimočnou a vzácnou ženou. Rozsah jej aktivít zasahuje do viacerých sfér života obce. Uchováva tradičné postupy výroby krojov, krojovných bábik v Liptovskej Tepličke. Zaoberá sa tkaním

Podakovanie remeselníčky Márie Mezovskej

plátna, košíeľ, ručníkov, kobercov a i. Známa je výrobou dievčenských párt ku kroju, špeciálnych pierok za klobúk družbov, výrobou krojovaných bábik, čepcov a ostatných súčastí kroja našej obce. Z jej rúk pochádzajú mnohé kroje miestnych občanov a folklórnych kolektívov. Svoje zručnosti predváža záujemcom – školám, etnológom, prezentuje ich v médiách, na výstavách cestovného ruchu, folklórnych festivaloch.

Mária Mezovská je zároveň interpretkou ľudových piesní. Vystupoval na viacerých folklórnych festivaloch (Východná, Detva a i.), v Slovenskom rozhlasu a i. Je zároveň autorkou piesní a textov piesní, ktoré časom zhľadovali a sú v obci obľúbeným repertoárom. Je zároveň dlhoročnou členkou folklórnej skupiny Tepličan – kde je jej jedinečnou a neprehliadnuteľnou súčasťou. Bola dlhoročnou členkou chrámového zboru.

Z talentu Márie Mezovskej v tvorbe a prezentácii folklórneho dedičstva čerpajú viaceré folklórne súbory na Slovensku. Spolupracuje s Liptovským osvetovým strediskom, katedrou etnológie UKF Nitra. Tá o jedinečnej Márii Mezovskej v súčasnosti pripravuje aj dokument.

Za prínos v oblasti kultúry bola ocenená Cenou obce Liptovská Teplička.

Víťazky boli odmenené vecnými cenami, víkendovými pobytmi a pán europoslanec pán Štefanec ich pozval do Štrasburgu.

Velkolepé Slovenské mitrovanie 2019 vo Veľkých Teriakovciach

V tomto roku sa uskutočnil na Salaši pod Maginhradom vo Veľkých Teriakovciach už 8. ročník Slovenského mitrovania. Bol to skutočný veľkolepý celoslovenský sviatok ukončenia bačovskej pastierskej sezóny, ktorý v minulosti sa označoval aj ako valaské hody.

Celé Slovenské mitrovanie na Salaši pod Maginhradom nadväzovalo na starodávne pastierske hody, ktoré sa vždy usporiadali 26. októbra na sviatok svätého Demetra, alebo Mitra. V tomto čase bačovia i valasi sa vracali do dedín vo sviatočných šatách a v kostole obetovali syr a oštiepky. Potom nasledovalo vyúčtovanie sa s majiteľmi oviec a spoločná hostina. Tento starodávny zvyk si doposiaľ uchovávajú aj súčasní naši ovčiarci i bačovia.

Najskôr Zväz chovateľov oviec a kôz 25. októbra usporiadal na Salaši pod Maginhradom tradičné ukončenie ovčiarskej sezóny „Demeter 2019“, kde vystúpili s referátmi predseda zväzu Ing. Igor Nemček, generálny riaditeľ sekcie poľnohospodárstva Ministerstva pôdohospodárstva Ing. Štefan Ryba,

Ľudová muzika

.....

PhD., Ing. Martina Rafajová z Poľnohospodárskej platobnej agentúry, ústredný riaditeľ ŠVPS SR Prof. MVDr. Jozef Bireš, DrSc., riaditeľ plemenárskych služieb Ing. Peter Görozdi, projektový manažér Ing. Jerguš Tesák a domáci gazda i usporiadateľ MVDr. Patrik Keľo. Tu, v prekrásnom areáli salaša, sa prebrali aktuálne problémy ovčiarstva, vytýčili sa nové úlohy a v príjemnom prostredí chovateľa oviec a kôz mohli navzájom komunikovať a vymieňať si skúsenosti. Zároveň si mohli pozrieť vzorne vybavený a udržiavaný areál spoločnosti Keľo a synovia a aj tradičnú výrobu ovčieho syra i pečenie a chutnanie upečeného celého barana na grile.

Verejné mitrovanie sa uskutočnilo ďalší deň 26. októbra od raňajších až do večerných hodín za prítomnosti vyše 2 tisíc návštevníkov z okolia Gemera i zo vzdialenejších oblastí Slovenska. Hlav-

ný organizátor bola MAS Malohont, no samotnú akciu zabezpečoval spolumajiteľ a predstaviteľ spoločnosti Keľo a synovia, s.r.o. MVDr. Patrik Keľo.

Toto symbolické ukončenie pastierskej sezóny bolo spojené s ukázkami ovčiarskych prác i tradícií. Bola tu krásna výstava historických fotiek z problematiky ovčiarstva, ukážky prác na salaši, strihanie oviec, ochutnávka jedál z ovčieho mlieka i mäsa a bohatý trh miestnych produktov i remesiel. Veľmi atraktívna bola i súťaž obcí v príprave jedál z baraniny. Celé podujatie sprevádzal bohatý kultúrny program zameraný na tradičné folklórne piesne i tance. Všade vládla príjemná atmosféra a pohoda a návštevníci mali stále čo obdivovať, alebo prežívať.

Tohoročné Slovenské mitrovanie bolo významné pre našich ovčiarov najmä tým, že sa tu „pokrstil“ prvý Klenovecký syrec, ktorý bol vyrobený už v schválenej mliekarskej výrobe vo Veľkých Teriakovciach a už začal aj s pravidelnou výrobou. Európska komisia síce zapísala tento náš tradičný syr do Registra chránených označení pôvodu (CHZO) už začiatkom roka 2015, no odvtedy už viacerí malolpracovatelia ovčieho, alebo i kravského mlieka sa pokúšali zaviesť takúto pravidelnú výrobu zrejcích syrov, no zatiaľ to ostalo iba v prípravnej fáze. Preto je veľmi potešiteľné, že výrobca tohto syra MVDr. Patrik Keľo spolu s autorom registrácie dokumentov tohto syra (CHZO) Ing. Karolom Herianom, CSC., mohli sa počas Slovenského mitrovania na Salaši pod Maginhradom pochváliť s týmto syrom a oficiálne ho uviesť do pravidelnej výroby. Prvé výroby tohto syra ešte hneď po výrobe mohli návštevníci mitrovania aj ochutnať, no skutočné prednosti tohto tradičného syra vyniknú až po dostatočnom dlhšom zrení a to po 3 až 6 mesiacov.

Klenovecký syrec bol veľmi obľúbený a vyrábali sa práve na Gemeri v okolí obce Klenovec už v 18. storočí. Bol veľmi populárny u nás a vyvážal sa aj do Budapešti a Viedne. V tom čase sa na území Slovenska vyrábali najmä polotvrde i tvrdé, zrejcúce syry najmä z ovčieho mlieka akými bola i naša pôvodná tvrdá Bryndza, Karpatský syr, Topolanský syr a najmä Klenovecký syrec. Bolo to najmä preto, nakoľko v minulosti výrobcovia nemali možnosti chladenia a skladovania čerstvých syrov. Podľa zachovalých dokumentov pôvodný Klenovecký syrec bol vlastne polotvrdý zrejcúci syr z ovčieho mlieka, ktorého kvalita spočívala v kvalitnom mlieku zís-

Ochutnávka čerstvého syra

.....

kanom z nezamorených pasienkov a vo využití miestnej regionálnej kultúry z kyslomliečnych baktérií. Povrch syra sa vyznačoval tým, že bol uzavretý a bola tam vtlačená symbolika hviezdy a kríža, alebo kvetu. Takýto syr sa v minulosti nechal zrieť pod kôrou, ktorá bola rôzne ošetrovaná. Chuť a vôňa vyzretého Klenoveckého syra by mala byť jemno kyslomliečna po ovčom mlieku a príjemne syrová, mierne korenistá. Dobré vyzretý syr i keď bude trochu tvrdší, mal by sa v ústach po požívaní rozplynúť a zanechať príjemnú syrovú chuť.

Záverom možno hodnotiť tohoročné Slovenské mitrovanie ako veľmi úspešné a návštevníci určite odchádzali s tými najlepšimi zážitkami. Za úspešný priebeh mitrovania je treba pochváliť všetkých organizátorov tohto podujatia. Je veľmi potrebné, aby sme si na Slovensku obnovovali takéto naše tradície a to tradičnú kultúru i tradičné výrobky vrátane mliečnych výrobkov. Veľmi to pomôže samotnému regiónu pri agroturistike a najmä aj v zdravej výžive ľudí. Pevne veríme, že i Klenovecký syrec prispeje k týmto tradíciám a znova sa obnoví jeho popularita a nájde si zas bohaté uplatnenie i v našej výžive.

Pradenie na kolovrátku

.....

Diskusné fórum o rozvoji regiónu Turiec

Informačná aktivita 19. novembra 2019

V Martine sa uskutočnilo 19. novembra 2019 diskusné fórum, ktoré organizoval regionálny týždenník MY Turčianske noviny. Témou fóra bola aktuálna téma – rozvoj regiónu Turiec s titulom „Len spolupráca mesta s vidiekom prinesie regiónu rozvoj“.

Hostami diskusného fóra boli primátori miest Martin Ján Danko a Vrútky Branislav Zacharides, ktorí vo svojich vystúpeniach vyzdvihli potrebu spolupráce v regióne. Ján Danko, primátor Martina, podotkol, že hoci je Martin najväčším mestom v Turci, uvedomuje si dôležitosť spolupráce s ostatnými mestami a obcami v regióne. Podľa neho v regióne chýba dlhodobý výhľadový plán, akým smerom sa chce celý Turiec uberať. Primátor Vrútok Branislav Zacharides sa domnieva, že sa u nás akosi zabúda na spoluprácu miest a vidieka. Vhodným zoskupením k rozvojovým cieľom je Združenie miest a obcí Turca. Na diskusnom fóre sa diskutovalo aj o Miestnej akčnej skupine Turiec, ktorú predstavila jej štatutárka, starostka obce Žabokreky Zuzana Valocká. MAS Turiec je na začiatku cesty, ale jej aktívnym pôsobením v regióne určite pomôže rozvoju regiónu. Poľnohospodárstvo Turca zastupovala predsedníčka PD Sklabiňa a podpredsedníčka Turčianskej regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Ivica Lačná. Na príklade sklabinského družstva vysvetlila akým transformačným procesom sú nútené poľnohospodárske podniky prechádzať, z najvýznamnejšieho zamestnávateľa na vidieku, sa stávajú subjektmi, ktoré často bojujú o svoju existenciu, ale o krajinu sa starajú príkladne, nehovoriac o tom, že zabezpečujú výrobu kvalitných potravín a známych regionálnych produktov. Národnú vidiecku sieť, ktorá pomáha rozvoju vidieka predstavil Miroslav Jánošík, riaditeľ Regionálnej antény Žilinského kraja. Vidiecky parlament na Slovensku predstavila predsedníčka združenia Mária Behanovská, ktorá poukázala na dôležitosť udržať mladých ľudí na vidieku, pričom pri predstavení projektu Vidiecka

mládež v regióne uviedla výsledky prieskumov zo stretnutí s mladými, samosprávou ako i potrebu vytvárať partnerstvá spolupráce.

Turiec – Gaderská dolina, foto Pavol Borodovčák

náš vidiek

4/2019

štvrtročník
ročník XVI.

ČASOPIS VIDIECKEHO PARLAMENTU NA SLOVENSKU

EURÓPSKA KULTÚRNA CESTA SV. CYRILA A METODA

strany 4–8

„Turecké“ mosty na Slovensku

strany 8–12

Spoznajte víno Tekova

strany 13–16

Obsah

- 4 Zmysel a význam Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda
- 9 „Turecké“ mosty na Slovensku
- 13 Objavte víno z Tekova
- 18 Vianočné odmeny od zamestnávateľa
- 20 Adventná

Šťastný nový rok 2020

OSPRAVEDLNENIE

V minulom čísle Nášho vidieka 3/2019 sme na strane 20 zabudli uviesť mená autorov Hymny Magna Via. Chybu chceme napraviť teraz: Autorom hudby a textu je J. Garlík a notový zápis vypracoval R. Mankovecký.

náš vidiek

Ročník: XVI.

Číslo: 4/2019

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
mbehanovska@stonline.sk
www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla:
20. marca 2020

Redakčná rada:
Ing. Mária Behanovská,
doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
Ing. Karol Herian, CSc
doc. Ing. Jozef Húška, CSc.

Grafická úprava a ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Príspevky sú zverejňované tak, ako boli zaslané autormi a neprešli jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane obálky:
Socha Corgoňa v Nitre

úvodník

Úvahy o veľkej ceste pre najbližšie roky v ZDRUŽENÍ MAGNA VIA

Blíži sa 500-té výročie od vyprojektovania a začiatku budovania poštovej cesty zo strednej Európy na Balkán. Bolo to po bitke pri Moháči v roku 1526. Dostala i prívlastky: kráľovská, cisárska, poštová. Jej vznik a budovanie bolo vyvolané vtedajšími politickými a spoločenskými pomermi tej doby. O nich sme

sa už zmieňovali i v našom časopise. Plienenie Turkov po ich víťazstve vyvolalo potrebu pre spojenie sa Viedne so Sedmohradskom – vybudovať poštové spojenie po hornatých krajoch, aby sa obmedzil dosah tureckých vojsk na poštové koče.

Ďalší dôvod, ktorý vyvolal potrebu vyprojektovať poštovú cestu, ktorej dali meno VIA MAGNA bol pokrok v oblasti prenosu informácií. Názorové povedané z pohľadu dneška „od poštových holubov po internet“. Boli to ohne (vatry), poslovia, morzeovka, telegraf, telefón, rádio, televízia, až po dnešný internet. Kone a poštové koče v tomto procese vývoja zohrali najdôležitejšiu úlohu pri projektovaní cesty VIA MAGNA. Pošta nechýbala nikde, kde sa niečo dialo, budovalo a zveľaďovalo. Tento koridor sa stal z dnešného pohľadu zaujímavým i pre cestovný ruch. Je v ňom sústredené prírodné, historické a kultúrne dedičstvo a cesta bola obohatená ďalším prívlastkom, že je to najväčšia „učebňa“.

Zachovali sa dve mapy poštovej cesty VIA MAGNA. Jedna zo 16. storočia, ako hlavná a druhá z 18. storočia, ktorá naznačuje odbočky do rozvíjajúcich sa regiónov. Toto všetko malo vplyv na rozhodnutie pre založenie OZ s názvom „Združenie Magna Via“ s cieľom ponúkať turistom „ako produkt“. V tomto roku sme už zbilancovali našu 20 ročnú prácu na konferencii 27. septembra 2019 v Nitre. Keďže cesta sa vinie cez všetky samosprávne kraje na Slovensku, chceme v konferenciách pokračovať. V roku 2020 v Bratislave, potom v Trnave, Trenčíne, Žiline, Banskej Bystrici, Prešove a v roku 2026 v Košiciach, kde si pripomenieme 500-té výročie vzniku poštovej cesty Via Magna.

Týmto vyzývame a prosíme o spoluúčasť a podporu príslušné inštitúcie a priaznivcov v jednotlivých samosprávnych krajoch. Tak sa bude naplňovať slogan „Čo hranice rozdeľujú, to Magna Via spája“. Ide o hranice štátne, krajské, okresné, obecné i chotárne. Postupne sa stane atraktívnou. Jej absolvovanie sa stane prestížou a obohatí Zoznam kultúrnych turistických ciest UNESCO.

Doc. Jozef Húška, CSc.,
predseda Združenia Magna Via

Zmysel a význam Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda

Rada pre kultúrnu spoluprácu ako orgán Direktoriátu pre vzdelávanie, kultúru a šport so zastúpením všetkých členských štátov Rady Európy otvorila v roku 1987 Program kultúrnych trás s cieľom oživiť kultúrne tradície známych ciest, po ktorých smerovali pútnici z celej Európy v stredoveku do španielskeho Santiaga de Compostela. Mohutný pohyb pútnikov v nich umocňoval pocit príslušnosti k rodine národov, ktoré napriek odlišnosti jeden od druhého spájali rovnaké základné hodnoty prameniace zo spoločnej civilizácie. Rada Európy s jej členskými štátmi si rýchlo uvedomili výnimočnosť príležitosti prostredníctvom rozmanitých trás ilustrovať ideu vzájomnej jednoty a prirodzenej diverzity európskej kultúry, čo zároveň korešpondovalo s cieľmi a ideálmi posilňovania európskej identity pri plnom rešpektovaní rozmanitosti kultúrneho dedičstva a s možnosťou významnej podpory kultúrneho turizmu. Za posledných viac ako desať rokov sa zvolilo dvadsať tém, pokrývajúcich celú Európu, ktoré dávajú záruku aktívnej a plodnej spolupráce v oblasti výskumu, rozvoja a podpory povedomia o spoločnej pamäti, histórii a európskom dedičstve, kultúrnych a vzdelávacích výmen medzi mladými Európanmi, súčasnej kultúrnej a umeleckej praxe, ako i v oblasti kultúrneho turizmu a udržateľného kultúrneho rozvoja.

Koncept kultúrnych ciest bol schválený s cieľom realizovať kľúčové kultúrne princípy Rady Európy, ako sú ľudské práva, kultúrne demokracie, kultúrna rozmanitosť a identita, dialóg, vzájomné výmeny a obohacovanie naprieč hranicami a storočiami. Cieľom Rady Európy je preukázať, prostredníctvom ciest naprieč časom a priestorom, ako rôzne kultúry prispievajú ku spoločnému európskemu kultúrnemu dedičstvu.

Kultúrnu cestu je možno definovať ako projekt kultúrneho, vzdelávacieho dedičstva a spolupráce cestovného ruchu zameraný na rozvoj a podporu jednej alebo viacerých trás/itinerárov založených na rovnakej téme s nadnárodným významom chápanúcej a rešpektujúcej spoločné európske hodnoty. Od októbra 1987, kedy vznikla Svätajakubská pútnická cesta ako prvá kultúrna cesta Rady Európy, sa ich počet zvýšil na súčasných 32. Všetky predstavujú cezhraničnú kultúrnu spoluprácu na

prieč Európou popri cestách a medzi miestami, ktoré ilustrujú bohatú rozmanitosť našej spoločnej kultúry a dedičstva.

Sv. Cyril a Metod, byzantskí kresťanskí teológovia a misionári do Solúna boli veľkými osobnosťami európskej kultúry, vedy, politiky a diplomacie. Do dejín sa ich misia na území Veľkej Moravy v roku 863 zapísala ako výrazný dejinný medzník spojený s rozvojom vzdelanosti, písomníctva a šírením kresťanstva na území strednej Európy. Ich vizionárstvo významným spôsobom ovplyvnilo kultúrny rozvoj všetkých Slovanov, prečo sú tiež považovaní za „Apoštolov Slovanov“, ktorí zohrali zásadnú rolu v šírení kresťanskej viery v krajinách strednej, východnej a juhovýchodnej Európy a všeobecne v rozvoji kultúry slovanských krajín. Ich misia spadá do obdobia Veľkomoravskej ríše v 9. stor. Vytvorili pre Slovanov písmo (tzv. hlaholiku), vytvorili prvý slovanský literárny a liturgický jazyk, preložili liturgické knihy a Sväté Písmo do slovanského jazyka. Pre takmer celý slovanský svet tak položili základy

Podobne vystrojení mohli byť aj Slovania z obdobia pôsobenia sv. Cyrila a Metoda na Veľkej Morave.

literatúry a kultúry. Staroslovenčinu obhájili aj ako liturgický jazyk, aby mohli sláviť liturgické obrady v reči ľudu, ktorému hlásali evanjelium. Postarali sa tiež o výchovu svojich nasledovníkov a ich žiaci ďalej širili kresťanstvo medzi Slovanmi. Pod označením svätých sedemopočetníci sa od 17. stor. uctievali ako sv. Cyril a Metod, tak aj ich najvýznamnejší nasledovníci, medzi ktorých patrili sv. Gorazd, Kliment, Naum, Angelár a Sáva. V roku 1880 pápež Lev XIII. začlenil ich sviatok do kalendára Rímskokatolíckej cirkvi a v roku 1980 pápež sv. Ján Pavol II. deklaroval oboch bratov ako spolupatroňov Európy.

V roku 2013 bol založený subjekt pod názvom „Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje, z. s. p. o.“ (ďalej len „Združenie“), ako záujmové združenie právnických osôb, za účelom budovania a rozvoja Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda (ďalej len „EKSCSM“). Téma EKSCSM spĺňa kritériá európskych kultúrnych ciest certifikovaných Radou Európy. Združenie má ambíciu rozvíjať EKSCSM v

oblastiach činnosti, ako sú kooperácia vo výskume a vývoji, posilnenie vedomia, história a európske kultúrne dedičstvo, kultúrna a vzdelávacia výmena mladých Európanov a kultúrny cestovný ruch s cieľom, aby bola táto cesta uznaná Radou Európy ako európska kultúrna cesta. Cieľom EKSCSM je tak využitie potenciálu európskeho historického a kultúrneho dedičstva spojeného s cyrilo-metodskou misiou. Jej vybudovaním by mala vzniknúť sieť regiónov, miest, obcí, vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií, ktoré sú späté s misiou sv. Cyrila a Metoda. Budovanie cesty nemá iba duchovný a kultúrny rozmer, ale poskytuje aj možnosti pre rozvoj podnikania, služieb, cestovného ruchu, skvalitnenie infraštruktúry a rekonštrukciu pamiatok.

Vzhľadom k tomu, že je nepochybné, že okrem územia Moravy sv. Cyril a Metod pôsobili aj v druhom mocenskom centre Veľkomoravskej ríše, ktorým bola Nitra, nachádzajúca sa dnes na území Nitrianskeho samosprávneho kraja (ďalej len „NSK“),

Románsky kostolík v Dražovciach pri Nitre

EKCSCM by nebola autentická, ani úplná, keby pútnikom z celého sveta nepriblížila aj významnú úlohu Nitry a územia dnešného Nitrianskeho kraja v časoch Veľkomoravskej ríše. Územie NSK sa tak prirodzene javí ako neoddeliteľná súčasť hlavných trás EKCSCM, ktoré budú viesť zo Solúna na Velehrad a z Velehradu do Ríma. To všetko vytvára ideálne podmienky na realizáciu množstva aktivít EKCSCM v lokalitách na území NSK, akými sú napr. odborné semináre a konferencie zamerané na tému cyrilo-metodského dedičstva a jeho aktuálnosti v súčasnosti, cyrilo-metodské slávnosti v Nitre, Bojnej, či v Komárne, turisticko-edukačno-pútnické podujatia, muzeálne a archeologické expozície, historické festivaly včasno-stredovekého života, festivaly kresťanského divadla, koncerty, či liturgické slávnosti konané na pútnických miestach.

Na území NSK sú plánované dve vetvy EKCSCM. Západná vetva nadväzuje na trasu vedúcu z územia Trenčianskeho samosprávneho kraja, vedie západnou časťou územia kraja, pričom nadväzuje na trasu vedúcu z územia Trnavského samosprávneho kraja

a končí v Komárne na hranici s Maďarskou republikou. Najvýznamnejšie lokality tejto vetvy sú Nitrianska Blatnica, Bojná, Dražovce, Nitra, Močenok, Nové Zámky a Komárno. Východná vetva je po Nitre totožná so západnou, ďalej však prechádza východným územím kraja a podobne ako západná vetva končí v Komárne na hranici s Maďarskou republikou. Najvýznamnejšie lokality tejto trasy sú popri Nitrianskej Blatnici, Bojnej, Dražovciach a Nitre aj Kostolany pod Trábečom, Hronský Beňadik, Levice, Biňa a Štúrovo.

Budovanie EKCSCM spočíva vo vyznačení trás po existujúcich peších turistických chodníkoch a cyklotrasách, a popise turisticky a historicky atraktívnych miest a pamätihodností súvisiacich s misiou sv. Cyrila a Metoda a Veľkou Moravou.

Trasy budú zahrnuté do informačných systémov a turistických sprievodcov. V jednotlivých miestach na trasách EKCSCM sa budú realizovať aktivity, ktoré prispievajú nielen k zatraktívneniu cesty, či poskytnutiu zážitkov pre turistov, alebo pútnikov, ale umožnia aj osvetu a zážitkové vzdelávanie pre študujúcu mládež i dospelých v záujme zachova-

Kostol sv. Juraja v Kostolánoch pod Trábečom

nia cyrilo-metodského duchovného a kultúrneho dedičstva, či tradícií a ich významu pre Európu a z nášho pohľadu zvlášť pre Slovensko.

Cyrilo-metodská tradícia tak môže mať výrazný vplyv na rozvoj religiózneho turistického ruchu, ako aj vznik jedného z produktov cestovného ruchu, ktorý bude motivovať turistov k návšteve zapojených regiónov, konkrétnych turistických cieľov a akcií spojených s tematikou Veľkej Moravy a misie sv. Cyrila a Metoda. K tomuto účelu sa bude využívať marketingová komunikácia založená na princípe príbehu. Komunikovať sa bude trendovými spôsobmi, so zapojením audiovizuálnych médií, sociálnych sietí, road show, kľúčového happeningu a aktívneho public relations. V rámci komplexnej marketingovej kampane budú oslovené subjekty z krajín zodpovedajúcich pôvodnému územiu Veľkej Moravy, a tiež sekundárne trhy s veľkou tradíciou religiózneho turizmu.

EKCSCM tak predstavuje komplexnú kultúrnu a turistickú ponuku v priestore strednej, južnej a východnej Európy. Do jej chodu bude postupne zapojených 10 európskych krajín s potenciálom 9 tisíc

Kostol sv. Jozefa na Zobore

Diváci na cyrilometodských oslavách v Nitre, v pozadí starobylý Nitriansky hrad.

kilometrov trás a stoviek historicky a kultúrne významných lokalít, miest a pamiatok. Cesta je zameraná na podporu kultúrneho turizmu a pútnického turizmu. Jej obsahom je jedinečný kultúrno-historický odkaz sv. Cyrila a Metoda spolupatrónov Európy, zjednocujúci mnoho východné i západné národy.

Cesta poskytuje pre turistov, alebo pútnikov popri putovaní a spoznávaní kultúrnych a historických pamiatok aj osvetu a zážitkové vzdelávanie v záujme prehĺbenia a zachovania národnej pamäti na Cyrilo-metodské duchovné a kultúrne dedičstvo, či tradície a ich význam pre Slovensko a Európu.

Hlavnou témou Európskej kultúrnej Cyrilometodskej cesty je dialóg ako európska hodnota budúcnosti, čo možno považovať aj za nosnú ideu pre súčasných obyvateľov Európy, inšpirovanú učením a konaním sv. Cyrila a Metoda a ich nasledovníkov.

Cesta je prostriedkom na akoby zhmotnenie cyrilometodskej témy – a teda aj cyrilometodskej

tradície a kultúrneho a duchovného dedičstva sv. Cyrila a Metoda do podoby, ktorá je v súčasnej modernej dobe a pre súčasnú generáciu ľudí, zvlášť mladých ľudí prítlačivejšia a živšia. Možno povedať, že tak ako cesta dáva téme život a zmysel, tak aj téma robí cestu živou a zmysluplnou. Pri dnešnej renesancii putovania, putovať a zoznamovať sa pritom v tomto prípade s príbehom sv. Cyrila a Metoda prostredníctvom historických pamiatok a podujatí je účinným a jednoznačným spôsobom vedúcim k zachovávaní cyrilometodského dedičstva a tradícií, ako aj prehlbovaniu informovanosti o tejto skutočnosti.

Cesta je určená súčasnej a budúcim generáciám, pričom im ponúka zážitkovú turistiku a zmysluplné duchovné putovanie, počas ktorých sa otvára priestor na poznávanie, vzdelávanie, prehlbovanie vedomostí, získavanie nových informácií, ale aj na vyvetranie mysle, modlitbu, meditáciu, zdravý životný štýl, zmysluplné trávenie času rodín s deťmi, či formovanie povedomia verejnosti o skutočných hodnotách, ktoré pretrvali stáročia.

Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda je cezhraničným projektom, na ktorom participujú okrem Zlínskeho a Juhomoravského kraja v Českej republike aj Trenčiansky, Žilinský, Trnavský a Nitriansky kraj. Trasa smeruje zo Solúna na Velehrad a do Ríma. Cieľom projektu je vybudovať kultúrnu a pútnickú cestu a využiť potenciál európskeho historického a kultúrneho dedičstva spojeného s cyrilometodskou misiou. Jeho realizáciou by na trase mala vzniknúť sieť regiónov, miest, obcí, vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií, ktoré sú späté s misiou sv. Cyrila a Metoda. Projekt vytvoril Zlínsky kraj v roku 2013 pri príležitosti 1150. výročia príchodu vierozvestcov na Veľkú Moravu.

Budovanie trasy tak nemá iba duchovný a kultúrny rozmer, ale poskytuje aj možnosti pre rozvoj podnikania, služieb, cestovného ruchu, skvalitnenie infraštruktúry a rekonštrukciu pamiatok. V tejto oblasti sa tak vytvára veľký priestor na spoluprácu medzi subjektami, ktoré budujú a rozvíjajú trasy kultúrnych a pútnických ciest na území Nitrianskeho regiónu, medzi ktoré patria Transromanica, Magna Via, Cesta slovanského kultúrneho dedičstva na mape Európy, Cesta židovského kultúrneho dedičstva, Mariánska cesta, Svätajakubská cesta, Nitrianska kráľovská vínná cesta, Česká cesta, či Hontianska vínná cesta.

JOZEF GARLÍK

„Turecké“ mosty na Slovensku

Via Magna poskytuje aj možnosti návštevy turistických atrakcií a zaujímavostí

História cisársko-kráľovskej poštovej cesty Via Magna siaha do obdobia tureckých vojen. Obsadenie južných oblastí Rakúsko-Uhorskej monarchie vojskami tureckého sultána Sulejmana po bitke pri Moháči v r. 1526 spôsobilo pretrhnutie spojenia Viedne so stredoslovenskými banskými mestami a ostatným východným územím. Zložitá situácia v monarchii (najmä mocenský zápas medzi rakúskym arcivojvodom Ferdinandom Habsburským a sedmohradským vojvodom Jánom Zápoľským a ničivé vpády tureckých vojsk) viedla k mnohým zmenám aj v oblasti dopravných spojení k presunu hlavných ciest do oblastí, ktoré boli vzdialené a bezpečnejšie.

Na rozkaz už panovníka **Ferdinanda I.** (1526 – 1564) začal Matej Taxis budovať nové poštové a dopravné spojenie. K štyrom tratiť (z Viedne do Lvova, z Viedne do Carihradu, z Viedne do Kronštatu a z Viedne do Karlstadtu) dobudovali v roku 1550 jednu z najdlhších poštových a dopravných spojnic, ktorá mala celkom 56 poštových staníc. Nová kráľovská poštová cesta viedla z Viedne cez Bratislavu, Trnavu, Hlohovec, Topoľčany, Prievidzu, Martin, Ružomberok, Lučivnú, Levoču, Prešov, Michalovce do Sobraniec a ďalej do Mukačevo, Debrecínu a do Hermannstadtu (Sibiu). V 18. storočí sa dobudovali ďalšie poštové preprahacie stanice a cesta Via Magna sa vetvila a sieťovala i do regiónov, ktoré sa hospodársky rozvíjali. Jednotlivé poštové stanice boli pôvodne od seba vzdialené dve poštové míle (asi 15 km) a k nim patrili i objekty stravovacie, ubytovacie a tiež hospodárske budovy pre ustajnenie ťažných a jazdeckých koní. Poštovú stanicu spravoval majster postae, ktorému podliehali postilionci. Títo vykonávali samotnú dopravu, pôvodne na koňoch a neskôr na poštových vozoch – diligenciách. Svoj príchod oznamovali trúbkou, ktorá ostala dodnes symbolom pošty.

Toľko pre oživenie pamäti a pochopenie dôvodov existencie turistickej trasy Magna Via, ktorá kopíruje poštovú cestu Via Magna, ako aj dôvodov existencie tureckých stavieb na slovenskom území.

K dobrým tipom na výlet patria romantické stavby tzv. „tureckých mostov“. Na Slovensku je ich niekoľko a napriek tomu, že ich turecká „autenticita“ je sporná a spochybňovaná je to určite dobrý tip na zaujímavý výlet.

MOSTY NÁJAZDNÍKOV AJ MILOVNÍKOV – TO SÚ TURECKÉ MOSTY NA SLOVENSKU

Jakub Hloušek

(Z češtiny preložil: Ing. Jozef Garlík, PhD.)

Akému účelu slúžili mosty, ktoré Turci postavili na území dnešného Slovenska?

Väčšinou pre pohyb vojsk, ale tiež – aspoň podľa legendy, aby im uľahčili cestu do háremu. Na Slovensku nájdeme hneď niekoľko takých zaujímavých stavieb.

A sú dielom osmanských staviteľov?

Legenda hovorí, že ide o mosty z obdobia tureckého pustošenia zo 16. storočia. Ak by to bola pravda, mosty by mali takmer 500 rokov – archívne pramene, ktoré by legendu mohli potvrdiť, však neexistujú.

Turkológ Gerő Győző z Budapešti, po odbornom preskúmaní mostu v Iži v r. 2004, zamietol jeho turecký pôvod.

„Nikde nie je potvrdené, že by sa jednalo o turecké mosty, nie je o tom žiadny záznam, len ľudia si ich nazvali tureckými,” uviedla riaditeľka Gemersko-malohontského múzea (GMM) v Rimavskej Sobotě

Turci boli na Gemerí prítomní vyše 130 rokov, ale územie Hnúšte nepatrilo priamo do ich dŕžavy, keďže ich najsevernejšia pevnosť Sobôtka sa nachádzala smerom na juh neďaleko Rimavskej Soboty. *„Nevidím dôvod, prečo by Turci stavali mosty v takej lokalite, ako je Maša v Hnúšti. Prečo ich však ľudová tradícia označuje ako turecké, to je záhada,”* uviedol archeológ z GMM.

Turecký most v Poltári

Podľa ľudového podania mali most v priebehu 16. či 17. storočia postaviť Turci. Občas býva označovaný za tretí najstarší zachovaný most Slovenska. Lenže jeho turecký pôvod je často hodnovernými argumentmi spochybňovaný. Stavba mostu sa dáva do súvislosti s budovaním novej poštovej trasy v 18. storočí. Navyše Turci v prípade užších tokov riek štandardne preferovali jednooblúkové

O poltársky most sa miestni obyvatelia snažia maximálne starať. Pár desiatok metrov bokom sa týči jednoduchá budova pozoruhodné empírové evanjelické modlitebne. foto: Jakub Hloušek

mosty. Napriek tomu, že navonok pôsobí stavba mosta veľmi starým dojmom, tak aktuálna tvár poltárskeho mostu pochádza až z druhej polovice predminulého storočia, kedy absolvoval kompletnú prestavbu. Ako veľmi sa nový „facelift“ líši od pôvodného vzhľadu, zostáva nejasné. Úpravy sa však realizovali s maximálnym využitím recyklácie stavebného materiálu.

Ešte nedávno na poltárskom moste duneli kolesá modernej premávky, v súčasnosti však už slúži výlučne chodcom. Zároveň už dlhšiu dobu patrí k chráneným technickým pamiatkam. V pomerne veľkom počte sa tu zastavujú motoristi, navyše je v blízkosti vedená trasa cyklistickej náučnej cesty.

„Turecké“ mosty pri Hnúšti

Dva kamenné jedno klenbové mosty sa nachádzajú aj medzi Hnúšťou a Klenovcom, v lokalite Maša. Prvý most, ktorý je v horšom stave preklesuje rieku Rimava približne 300 metrov od časti Maša, smerom na Hnúšťa. Druhý most je prekrytý novšou konštrukciou mosta a nachádza sa priamo v miestnej časti Maša. Legenda hovorí, že ide o mosty z obdobia tureckého pustošenia zo 16. storočia. Ak by to bola pravda, mosty by mali takmer 500 rokov – archívne pramene, ktoré by legendu mohli potvrdiť, však neexistujú. Je síce pravda, že Turci na našom území aktívne pôsobili niekoľko desaťročí, najsevernejšiu stálu posádku – azda na území celej Európy – mali v pevnosti na Sobôtke severne od Rimavskej Soboty. S krátkymi prestávkami túto pevnosť mali v rukách v rokoch 1554 – 1593. V Rimavskej Sobotě, v blízkosti miestnej časti Sobôtka, stálo až do roku 1963 unikátne technické dielo – kamenný most. Most bol orientovaný v smere SZ – JV, z konštrukčného hľadiska predstavoval šesťoblúkový most s dlhými predpoliami, so svetlou výškou oblúkov 5,05 m. Most bol zhotovený z lomového kameňa spájaného vápennou maltou a označovali ho ako turecký most. Aj napriek jeho názvu nie je jednoznačné, kedy bol most postavený. Podľa ľudovej tradície mal byť postavený počas tureckej okupácie Rimavskej Soboty. O jeho výstavbe mal rozhodnúť turecký beg zo Sobôtky, z dôvodu zabezpečenia dopravného spojenia medzi mestom Rimavská Sobota a Sobôtkou, ako aj z dôvodu prechodu do Pokoradze, kde mal beg údajne svoje letné sídlo a hámre (DANIS 2003). Čo sa týka mostov, tie najse-

Most v časti Hnúšte zvanej Maša. Zdroj a foto: PhDr. Roman Lebeda

vernejšie postavili pri Rimavskej Sobotě a Poltári. Most v Rimavskej Sobotě zanikol v 19. storočí a trojklenbový most v Poltári – časti Zelené stále stojí, aj keď bol v 19. storočí výrazne zrekonštruovaný. Ďalej na sever od Sobôtky vyrážali Turci vyberať od obcí dane, ale trvalo sa tu nezdržovali. Je preto málo pravdepodobné, že by takto ďaleko na severe stavali mosty. Je pozoruhodné, že na území Slovenska aj Maďarska je zachovaných niekoľko mostov, ktorých staviteľstvo je pripisované osmanským Turkom počas ich okupácie strednej Európy, a sú označované ako turecké mosty (török hidak). Na území Slovenska sú takéto mosty zachované v Poltári – Zelenom, v Iži a v Novej Vsi nad Žitavou. Všetky zachované mosty sú kamenné s oblúkovou konštrukciou. Obdobie ich výstavby je nejasné. Na mape z prvého uhorského vojenského prieskumu, ktorý vykonávali v rokoch 1763 – 1787, ešte tieto mosty zaznačené nie sú a ťažko predpokladať, že by vojenská mapa strategické objekty ako mosty opomenula. V ďalšom vymieravaní, ktoré prebiehalo v rokoch 1806-1869 je už oba mosty na mapách jasne vidieť. Preto je pravdepodobné, že boli postavené až po roku 1780 v súvislosti so začiatkom banskej činnosti na úpätí vrchu Ostrá, keďže vyťažенú rudu bolo treba prepa-

viť do hámrov, ktoré vznikli koncom 18. storočia v časti Maša, avšak na opačnej strane rieky. Napriek tomu, že legenda o tureckých mostoch je pravdepodobne iba legendou, je nespochybiteľné, že ide o najstaršie funkčné mosty, po ktorých sa dá prekonať Klenovská Rimava a sú staré minimálne 200 rokov.

Zdroj: <https://www.regionmalohont.sk/pamiatky-kulturne-dedictvo/turecke-mosty-pri-hnusti/>

Studnička v Novej Vsi nad Žitavou

Zatiaľ čo v blízkosti mosta v Poltári vedie rušná cestná komunikácia, pri Tureckom moste v blízkosti obce Nová Ves nad Žitavou sa takmer zastavil čas. Po príľahlej okresnej komunikácii prejde sotva pár áut za hodinu. Návštevníci sem prichádzajú hlavne kvôli pútnickému areálu Studnička. Tu, na okraji areálu sa totiž most nachádza. V minulosti mostom prechádzala hranica dvoch žúp a tiež sa tu vyberalo mýto. Aj cez tento most ešte pred sotva dvadsiatimi rokmi jazdili autá. V súčasnosti je Turecký most schovaný trochu bokom a je obklopený porastom brehov potoka Drevenica.

Zázračná studnička

Na tomto mieste sa zastavovali pocestní už od predminulého storočia. Kedysi sa tu údajne zjavila malému pastierovi v blízkosti liečivého prameňa zjevila Panna Maria a krátko sa spolu modlili. Spomínané tri úchvatné kamenné oblúky jasne presvitajú z okolitej zelene a stále si udržiavajú monumentálny ráz technického diela harmonicky zladeného s prírodou. Povrch mosta pokrýva koberec sviežo zelenej trávy, čo len zvýrazňuje príjemnú atmosféru. Ani v tomto prípade nie sú turecké korene stavby jednoznačne dokázané. Experti ale most podľa architektonickej realizácie zaraďujú do konca epochy baroka. Celkový odhad však zase kolíše medzi 15. – až 18. storočím. Miestne povesti tvrdia, že most vystavali tureckí bojovníci, aby mohli ľahšie postupovať zo svojimi jednotkami.

Turecký most v Sobôtke

Slovenským rudohorím krátko viedla severná hranica osmanského impéria. Tam si v Rimavské Sobotě – Sobôtke – Turci postavili svoju najsevernejšiu pevnosť. Bohužiaľ z nej zostali len skromné ruiny. Ešte do počiatku šesťdesiatych rokov minulého storočia sa tu pyšne rozpínal unikátny šesťoblú-

kový Turecký most. Táto vzácna pamiatka bola necitlivo zbúraná. Je však silne diskutabilné, či sa skutočne jednalo o osmanské dielo. Napriek tomu sa v Rimavskej Sobotě pošepekávalo, že tureckému správcovi most ulahčoval cestu do jeho letohrádku v Pokoradzi, kde okrem súkromnej rezidencie mal taktiež svoj hárem.

Zdroj: <https://www.reflex.cz/clanek/lide-a-zeme/92201/mosty-na-jezdniku-i-milovniku-to-jsou-turecke-mosty-na-slovensku.html>

Malá obec na juhu Slovenska – Iža

Na južnom okraji Nitrianskeho kraja neďaleko obce Iža na brehu Dunaja neďaleko čerpacej stanice sa nachádza malý oblúkovitý mostík. Hovorí sa že pochádza z tureckých čias. Volajú ho „turecký most“. Aj v dnešnej dobe je prevádzkyschopný. Je ale výrazne schátralý a úplne utopený v bujnej vegetácii.

Je pozoruhodné, že na území Slovenska aj Maďarska je zachovaných niekoľko mostov, ktorých staviteľstvo je pripisované osmanským Turkom počas ich okupácie strednej Európy, a sú označované ako turecké mosty (török hidak). Na území Slovenska sú takéto mosty zachované v Poltári – Zelenom, v Iži a v Novej Vsi nad Žitavou. Všetky zachované mosty sú kamenné s oblúkovou konštrukciou. Obdobie ich výstavby je nejasné. Na území Maďarska sú

„Turecký“ most so sochou sv. Jána Nepomuckého. Detail z veduty Náboženské nepokoje v Rimavskej Sobotě z roku 1771. Repro: J. Ferletáková

označované ako turecké mosty v obciach Békás-sámson (Békésskú župa) a Tapióság (Peštianska župa, postavený bol však až v roku 1815). Motivácia označenia týchto mostov za turecké, je nejasná.

Zdroj: https://www.slovensko.sk/sk/institucie/o-institucii/informacie-o-obci/_42887f11-6c31-44d4-af46-566c32b9a728

Turecký most v Iži. Turkológ Gerő Győző z Budapešti, po odbornom preskúmaní mostu v r. 2004, zamietol jeho turecký pôvod.

Objavte víno z Tekova

Z historického hľadiska je TEKOV vnímaný hlavne ako stará Rakúsko – Uhorská župa, ktorá sa postupne vyvinula z Tekovského komitátu. Tekovská župa (lat. *comitatus Barsiensis*) pokrývala zhruba územie dnešných okresov Žiar nad Hronom, Žarnovica, Zlaté Moravce a západnú časť okresu Levice. Centrom Tekovskej župy bol pôvodne Tekovský hrad, po ktorom župa dostala aj svoje pomenovanie. Tekovský hrad bol postavený v 11. storočí a nachádzal sa na území súčasnej obce Starý Tekov, ktorá leží približne 6 km od okresného mesta Levice. Po zničení Tekovského hradu v roku 1320 bolo sídlo stolice prenesené do priestorov Levického hradu. Z tohto miesta bola Tekovská stolica riadená až do začiatku tureckej expanzie. Turecké nájazdy prinútili vojenských veliteľov, aby sa zo strategických a obranných dôvodov sídlo stolice prenieslo v roku 1561 do nenápadných Topolčianok. Premiestnením sídla župy do nového sídla v Topolčiankach bol poverený Župan Štefan Dobó, ktorý bol aj kapitánom hradu Levice. Po skončení tureckého nebezpečenstva bolo sídlo Tekovskej stolice preložené do neďalekých Zlatých Moraviec. Stoličná správa vydržala v Zlatých Moravciach až do roku 1918.

Od konca 19. storočia sa však Levice stali prirodzeným politickým aj kultúrnym centrom regiónu a pôvodné územno správne členenie Tekovskej župy s centrom v Zlatých Moravciach strácalo na dôležitosť. Dôležitým bodom zlomu bol rok 1887, keď v Leviciach vznikla železničná stanica. Po rozpade Rakúsko – Uhorska a vzniku Československa došlo aj na Slovensku k novému územnému členeniu regiónov založenom na okresoch. Nové územno správne členenie na okresy omnoho lepšie reflektovalo situáciu v regiónoch ako pôvodné župy. V dôsledku toho sa na pôvodnú Tekovskú župu v každodennom živote postupne zabudlo. Označenie Tekov nabralo po rozpade Rakúsko – Uhorska v Leviciach a jeho okolí úplne nový význam.

Región TEKOV ako ho poznáme dnes, nekopíruje hranice bývalej Tekovskej župy, ale zaberá omnoho menšie územie ako bývalá Tekovská župa. Rozkladá sa na väčšine územia Levického okresu, z malej časti zasahuje do okresu Nové Zámky a jeho prirodzeným centrom je okresné mesto Levice. Súčasný región TEKOV sa vyprofiloval na základe historických podmienok, obchodných aj medziľudských vzťahov, ale hlavne na základe prirodzenej kultúrnej seba-identity obyvateľov žijúcich na geograficky ucelenom a relatívne jasne ohraničenom priestore, ktorého centrom je okresné mesto Levice.

Región TEKOV leží na severnej hranici Pannónskej nížiny a na úpätí Západných Karpát. Presnejšie na výbežku Podunajskej nížiny a na prilahlej Ipeľskej pahorkatine, ktorá plynule prechádza do juhozápadných výbežkov Štiavnických vrchov. Geomorfologicky sa teda Región TEKOV člení na dva stupne, na rovinu a na pahorkatinu. Centrálnu časť tvoria výbežky Podunajskej nížiny s alúviom Hrona, ohraničené na západe Pohronsou pahorkatinou. Okresné mesto Levice, ktoré je centrom regiónu TEKOV, leží z väčšej časti na širokej aluviálnej nive

Čajkovský loch

Vinohradnícka krajina v Tekove

Hrona, ale severný a východný okraj Levíc už leží na svahoch a mierne zvlnených kopcoch Ipeľskej pahorkatiny. Pahorkatiny Regiónu TEKOV tvorí Ipeľská pahorkatina a začiatok Štiavnických vrchov. V Regióne TEKOV sa doslova stretávajú na malom území dva klimatické svety. Končí tu horúca, južná časť Európy – Panónska nížina a začína sa chladná, severná časť Európy – Západné Karpaty.

Vinohrady v Regióne TEKOV majú unikátne klimatické podmienky a nesmierne zaujímavé podložie, vďaka čomu majú vína z tejto oblasti jedinečný charakter. Hlavne tie, kde vinohrady rastú na sopečnom podloží. Napriek tomu však vína z Regiónu TEKOV dlhú dobu neboli až tak známe, ako vína z iných oblastí Slovenska. Hlavným dôvodom bolo, že počas komunizmu a následne prvé dve desaťročia po jeho páde, v období divokého kapitalizmu, väčšina hrozna skončila vo veľkých regionálnych vinárskych závodoch, alebo sa hrozno predávalo do iných vinohradníckych oblastí, hlavne do okolia Pezinku a Modry, kde sa z neho robilo víno. Samozrejme, takéto víno veľakrát nemalo označenie regiónu

Vinári z Veľkého Cetína

Studená dolina

z ktorého pochádzalo hrozno a preto konzumenti mnohokrát ani nevedeli, že pijú víno z Tekovského hrozna. Situácia sa v Regióne TEKOV začala postupne meniť k lepšiemu niekedy okolo roku 2010. V tom období v okolí Levíc začali vznikať rodinné vinárstvá, ktoré už nepredávajú len hrozno, ale začali svoje vína plniť do fľaš a predávajú ich pod svojou vlastnou etiketou. Dôležitým momentom pre rozvoj profesionálneho vinárstva v regióne bol vznik združenia Terroir TEKOV, v ktorom sa spojila nová generácia rodinných vinárstiev, aby spoločne propagovali svoju malú, ale unikátnu vinohradnícku oblasť na úpätí Štiavnických vrchov a priľahlej Ipeľskej pahorkatine. Región Tekov sa nachádza v Nitrianskej vinohradníckej oblasti, ktorá je na území Regiónu Tekov oficiálne, bohužiaľ veľmi nelogicky, nerešpektujúc prirodzený ráz krajiny rozdelená do Vrábeľského, Želiezovského, Tekovského a Pukaneckého rajónu. Toto rozdelenie na rajóny však v praktickom živote dnes nikto nepoužíva.

Vinohrady v Regióne TEKOV môžeme z geografického a klimatického hľadiska rozdeliť do troch samostatných vinohradníckych oblastí.

1. Severná a východná časť Regiónu TEKOV. Územie od Levíc smerom na severo – východ po Pukanec, tvorené Ipeľskou pahorkatinou, ktorá plynule prechádza do juhozápadných výbežkov Štiavnických vrchov. Toto územie patrí do teplej a mierne vlhkej oblasti s chladnou zimou. Väčšina vinohradov tu zapúšťa svoje korene do sopečného podložja.

2. Stredná a západná časť Regiónu TEKOV. Územie od Levíc, smerom na severo – západ po Veľký Ďúr a Podhajsčú, tvorené Podunajskou nížinou v blízkosti Pohronskej pahorkatiny patrí do teplej, mierne suchej oblasti s miernou zimou a kratším slnečným svitom.

3. Južná časť Regiónu TEKOV. Územie od Levíc smerom na juh po Pohronský Ruskov, tvorené

Želiezovce

Podunajskou nížinou a alúvium Hrona patrí do teplej a suchej oblasti s miernou zimou a dlhším slnečným svitom.

Terroir TEKOV je združenie jedenástich rodinných vinárstiev, ktoré dorábajú víno z vinogradov, ktoré rastú v malom a unikátnom vinohradníckom regióne, ktorý sa nachádza na severo – východ od okresného mesta Levice. Terroir TEKOV označuje územie, ktoré sa rozkladá na južných svahoch Štiavnických vrchov a na prilahlej Ipelskej pahorkatine, kde vinohrady zapúšťajú svoje korene do tufových a andezitových sopečných vyvrenín. Zo západu je toto územie ohraničené riekou Hron. Zo severu a východu je pod ochranou majestátnych

Štiavnických vrchov. Z juhu sem prúdi teplý vzduch z nekonečných rovín Podunajskej nížiny. Terroir TEKOV je územie, ktoré sa nachádza na severnej hranici vinogradov v Strednej Európe. Terroir TEKOV je magické miesto, kde sa na sopečnom podloží stretávajú dva klimatické svety. Končí tu horúca – južná časť Európy, Panónska nížina a začína sa chladná – severná časť Európy, Západné Karpaty.

Terroir TEKOV je označenie prapôvodnej esencie, ktorá pochádza z jedinečného vinohradníckeho regiónu. Poslaním vinárov zo združenia Terroir TEKOV je zhmotniť túto magickú esenciu a stvoriť vďaka nej hodnoverné víno, prírodný produkt, ktorý v prvom rade odráža miesto pôvodu.

20. VÝROČIE BOJNICKÝCH REMINISCENCIÍ S VÍNOM

Dr. h. c. prof. Ing. Ivan Hričovský, DrSc., čestný občan mesta Bojnice pri príležitosti 20. výročia Bojnických reminiscencií s vínom dostal Pamätný list Srdce Hornej Nitry za svoju dlhoročnú prácu a prínos v odbore ovocinárstvo a záhradníctvo.

Vianočné odmeny od zamestnávateľa

V ostatnom čase sa veľa hovorí o rôznych zamestnaneckých benefitoch – okrem rôznych iných aj o vianočných odmenách pre zamestnancov od zamestnávateľa – a tak som sa pokúsil o malé zamyslenie na tú tému:

Väčšinou je to téma z kategórie „paternoster“ – chcieť dostať niečo od zamestnávateľa znamená veľa sa prosiť, nadmerne sa snažiť... a veľa sa dookola modliť!

Dohoda je ťažká – ale situácia sa akosi priaznivo v vyvíja v prospech zamestnancov, ale je to silne diskutovaná téma ... ťažko pochopiteľná a takmer nezrozumiteľná pri ktorej raz jednu – raz druhú stranu chytá počas diskusie tréma...

Zamyslel som sa nad touto vecnou (či skôr večnou?) témou – dúfam, že sa rozbehnem a nebudem pri písaní trpieť trémou a nenapíšem niečo nepublikovateľné, ale aspoň čiastočne zmysluplné a možnože srdciam čitateľov aj sympatické a milé: pre pobavenie z dlhej chvíle.

Vianočné odmeny – to je pekný úmysel – snáď má na to náš výkonný priemysel, možno aj poľnohospodári – však vraj sa dobre na Slovensku hospodári!

Horšie je to v stavebníctve a zdravotníctve – tam je to akosi v úpadku a tak – tam sa často stretávame s problematikou úplatku...

Sem – tam kačka, sem – tam húska, možno káva, bonboniéra – inokedy ťažký tender spravodlivo „vysúťazený“ – na nástenke oneskorene zverejnený...

No – ale vráťme sa k zamestnávateľovi, ako problém je naznačený a podme skúmať, či v systéme sú možné nejaké pozitívne zmeny:

Ja si myslím, že vianočná odmena mala by sa uplatňovať podľa mena:

Takto teda znie téma:

Ako by sa mala uplatniť zmena a ako by mali odmeňovať pracovníkov zamestnávateľa podľa mena ?

Keď odmeniť by mal zamestnávateľ Dalibora – tak len zájazdom na Bora-Bora, keby odmenu chcel dať Marcelovi, tak len do krajiny, kde sa niečo loví – iný prístup zaujať by musel u Richarda – to by musela byť odmena ako petarda – niečo obrovsky prekvapivé, – napríklad Amazónske pralesy divé...

Jednoduchšie by to bolo s Martinou a s Martinom – tí by sa uspokojili s Martinom a s Martinskými hoľami, kde by sa vysporiadali so svojimi bôľami, no a každá Anička, známa tým, že maľuje si líčka, potrebuje viacej sniežka – tej by sa zišiel výlet do slnečného Egypta k pyramídám

a samozrejme, ako dobrý zamestnávateľ výlet loďou po Nile ku tomu pridám...

Nesmie žiadny zamestnávateľ zabudnúť na Juraja – každého treba poslať do raja – teda, toho slovenského, nech si trochu užije radosti v prírode a v Slovenskom raji, nech nikto zo zamestnancov netrávi čas stále len v Bratislave na okraji ...

Takže tak – Jurajom všetkým treba dopriať trochu slávy...

mimobratislavských poslať do Bratislavy a tých bratislavských do Wroclavi – to im neuškodí – len dobre im to spraví...

Ďalšie mená tiež podobným systémom zamestnávateľa riešiť by mali:

Napríklad – Beatkám venoval by zamestnávateľ niečo krátke – povedzme: výlet do Mali...

Ak by Peter niečo chcel – tak uspokojil by ho pravdepodobne Izrael,

Dušanovi ako náhradu venoval by zamestnávateľ zájazd do Petrohradu,

ako darček pre Viery poskytnúť by mohol moskovské večery,

samozrejme Darinke tiež niečo malinké – možno zájazd do Nórska a tam sledovať veľryby – to by bol určite výlet nad všetky očakávania a bez chyby...

Každý dobre pozná skromnosť Jožka – aj toho by bolo treba odmeniť troška :

Vie sa o ňom, že sa rád vozí na bajku – treba ho poslať dolovať zlato do Klondajku, nech si trochu radosti na Aljaške užije a kozuch z vlka nech si ušije...

Ako však postarať sa má zamestnávateľ o Paľa – samotára, keď sa rád po horách sám tára?

Poslať ho do Himalájí? Možno – dávno totiž ten sen vo svojej duši tají...

Na rad samozrejme musí prísť aj Gitka – tej sa vždy páčila krásna kytka –

tak ju treba poslať oddychovať do Holandska – krajiny tulipánov

a obdivovať môže aj elegantných pánov –

priamo v Amsterdame – prečo by sme radosť nespravili elegantnej dáme?

Zádrhel vyskytne sa malinký, keď odmeniť chceli by sme Olinky –

ale riešenie sa nájde – sú tu predsa belgické pralinky...

Nedaleko od Amsterdamu je belgický Brusel – a tak počas Adventu

odskočiť dalo by sa do Gentu – tam musí ísť niekto, kto má talent – a to je Valent.

Nesmieme zabudnúť ani na Jánov – pre tých je ideálnym miestom taliansky Janov.

Odtiaľ nie je ďaleko do Ríma – sprevádzať Jána môže Marína...

Prihodíme ku nim do autobusu Verony – nech idú navštíviť milencov z Verony...

A kam na dovolenku taký Karol do sveta pohne sa?

No – asi vhod by prišiel čiernomorský prístav Odesa ...

Asi ťažko niekto uverí mi, kam rozhodol by som sa poslať Kataríny!?

No jasné – samozrejme len a len do Číny...

Lucie do Chile, Milanko má rád lanko – takže program mu zabezpečí Monako...

Ale nie teraz v zime – tam nech ide v máji, je to síce jedno, tam nie je zima ani ľad – lenže nie každý Milan má cestovanie v zime rád – takže nech tam ide v lete!!!

A kto by rád išiel do Brazílie? Neviete...???

Hmm? ...Spomeňte si na Emilie – tie rady privolia na výlet na karneval do Brazílie...

Ešte máme voľné miesta na Peloponéz – niekto mi radí poslať tam Inéz,

našli sa nejaké miesta do Austrálie – tam pošlem rád všetky Amálie...

Veľký nátrek bude na Namíbie na juhu Afriky – tam pošleme Valiky.

V ponuke sú aj miesta do Karélie – záujem prejavili Aurélie,

odolnosť a silu Matúša púšť Atacama vyskúša,

no a všetkých ostatných, ktorí nechcú byť sami, ale spolu –

pošleme podľa želania k južnému alebo severnému pólu...

Tak – takúto pomôcku som predostrel na riešenie problému s dovolenkami –

vyhne sa tým zápletkám s milenkami, lebo len málo mien sa spolu hodí tak, ako:

Jozef a Mária, Cezar a Kleopatra, Werther a Lotta, Othelo a Desdemona, Peter a Lucia, Romeo a Júlia,

Eugen a Tatiana, Quasimodo a Esmeralda, Igor a Eva – ale ťažko pre nich nájsť spoločnú a vhodnú

dovolenkovú destináciu – na to bolo by potrebné vynaložiť veľa úsilia

a prekonať mnohé úskalia, ktoré potom city ukrývané odhalia.

Väčšinou vzťahy končia láskou – ale ja končím otázkou?

Páčila by sa Vám možnosť vyberať si dovolenku podľa mena?

Adventná

Advent má domov v srdci –
z pavučín snov a z Lásky je utkaný,
pohľadom z duše detských očí –
s Nádejou príchod očakávaný...

V krikú reklamy – kto pokoj v Duši zachová ?
Z megafónov znie hlučná hudba plechová...
Hluk sveta do ticha očakávania preniká,
modlitba aj v tichu kúta duše zaniká...

Akosi už nie je v móde modliť sa
a komercia do životov našich sa tlačí...
A predsa – potrebné je pohrúžiť sa do seba –
pohľadom z vnútra vzhliadnuť do neba – to stačí...

Na polnočnej omši vítame Syna človeka

hviezda nám cestu ukázala
a ľudstvu zmietajúcemu sa v beznádeji
predsa len svitá nádej malá...

Je malý a zdá sa slabý, bezmocný –
osudom jeho je však niesť za nás Veľký Kríž...
Leží tu v svetle Betlehemskej hviezdy na slame
a my...??? V rozpakoch ho vítame...

Otvorme srdcia – dajme mu teplo ľudských dlaní...
aby zas nedopadol Advent tak ako vlani,
že nič sme na živote nezmenili
a vieru za konzum sme vymenili...

Je Advent – čas očakávania a ON príde... je verný,
Tak ako každý rok sa znova ohlási a pripomenie
a trpezlivo čaká na pokyn srdca dôverný
že môže vojsť, ako očakávaný, vzácny hosť...
A On príde – aj keď si na Neho nikto nespomenie...

Požehnaný Advent

